

Foto: Bv. foto

A VÁCI FEGYHÁZ ÉS BÖRTÖN MÚLTJA ÉS JELENE

*The present and the past of the
Vác Strict and Medium Regime Prison*

A tanulmány célja, hogy az olvasó Magyarország második legrégebbi börtönének múltjába, jelenébe bepillantást nyerhessen. Az elmúlt 163 év történelmi időszakai sokszor állították kihívások elé a Duna partján álló intézetet. A tanulmány kitér az intézet földrajzi elhelyezkedéséből adódó természeti nehézségekre, nevezetesen a Dunán 4-5 évente levonuló árhullám visszaszorítására, kezelésére is. De szót ejtünk a Váci Fegyház és Börtön jelenéről, a speciális részlegeinek működéséről, az innovatív kezdeményezésekről, amelyek a reintegrációt elősegítő és nemzetközi szinten is elismerésre méltó eredményekkel működő váci sajátosságok.

Kulcsszavak: Váci Fegyház és Börtön, reintegráció, árvíz, APAC, innovatív kezdeményezés

The aim of the study is to allow the reader to gain insights into the past and present of the second oldest prison in Hungary. Historical periods of the past 163 years have often challenged the institute on the bank of the river Danube. The study also presents the difficulties caused by the geographical location of the institute, namely the Danube flood waves recurring in every four to five years. We are also describing the present of the Vác Strict and Medium Regime Prison, focusing on the operation of its special departments and innovative initiatives facilitating reintegration – these achievements are our special features and have international recognition.

Keywords: Vác Strict and Medium Regime Prison, reintegration, flood, APAC, innovative initiative

Bevezetés

A tanulmány célja, hogy az olvasó Magyarország második legrégebbi börtönének múltjába, jelenébe bepillantást nyerhessen. Az elmúlt 163 év történelmi időszakai sokszor állították kihívások elé a Duna partján álló intézetet.

A váci intézet nem csupán a szakmai feladatok ellátásáról ismert, építészeti különlegessége Magyarország legnagyobb, neogótikus stílusban épült börtönkápolnája, illetve a rendkívüli érdeklődésre számot tartó „Doberdo” múzeuma, amely az 1950-es években – az ÁVH által működtetett részlegen – fogva tartott politikai elítélteinek borzalmait tárja a látogató elé. A tanulmány kitér az intézet földrajzi elhelyezkedéséből adódó természeti nehézségekre, nevezetesen a Dunán 4-5 évente levonuló árhullám visszaszorítására, kezelésére is.

Szót ejtünk a Váci Fegyház és Börtön jelenéről, a speciális részlegeinek működéséről, az innovatív kezdeményezésekről, amelyek a reintegrációt elősegítő és nemzetközi szinten is elismerésre méltó eredményekkel működő váci sajátosságok. Az intézet múltjának feltárásában nagy segítségünkre volt annak történetét kutató Draxler Ferenc bv. alezredes úr szakanyaga, amely átfogó képet nyújt az elmúlt évszázadokról. Ugyan az intézet teljes körű bemutatására nincs mód és lehetőség és előttünk is még számos kutatás áll, hogy múltunk homályos darabjaira fény derülhessen, de bízom abban, hogy bepillantást nyújthatok soraimon keresztül a Váci Fegyház és Börtön mindennapjaiba és történelmébe.

Az épület múltjáról

Vác Magyarország egyik legszebb tájegységében, a Dunakanyarban fekszik, a Duna folyam bal partján, a Naszály hegy lábánál. A város 900 éves történelmének szerves része, a hazai büntetés-végrehajtási intézetek egyik legrégebbi tagja a Váci Fegyház és Börtön.

A főépületet Mária Terézia adományából (1767) a bécsi Theresianum mintájára, Theresianum néven a gimnáziumi és az akadémiai elveknek megfelelően alakították ki. Az építkezés befejezését követően az 1777/78. tanévet az akadémia 75 növendéke már az új épületben kezdte meg. Az iskola felszereltsége kiemelkedő volt, félezernél több kötetes könyvtárral is rendelkezett.

1784 szeptemberében II. József a Theresianumot megszüntette, pazar felszerelését elárvereztette. Az épületet 1806-ban, a franciákkal vívott háborúk idején katonai kórházként működtették.

1808-ban az országgyűlés – a váciak kérelmét figyelembe véve – itt alapította meg a Ludovika Katonai Akadémiát, melynek megnyitása végül elmaradt. A Ludovika Akadémia célja az volt, hogy az itt nevelkedett magyar nemes és polgári családból származó ifjak a hadseregben, a haza szolgálatára alkalmasak legyenek. Az intézményt Vác város akarata ellenére 1825-ben Pestre helyezték. Az Akadémia áthelyezését követően az épületegyüttes egyes részeit haszonbérbe adták, de használták átvonuló katonai csapatok elszállásolására is, állapota ezáltal igen leromlott, szóba került a lebontása

is. 1834-ben Nádasdy Ferenc váci püspök vásárolta meg az épületet és felajánlotta az országos tébolydai alapba. Ekkor megkezdődött az épület átalakítása Kasselik Ferenc és Zittenbach Mátyás tervei szerint, viszont befejezésre nem került sor.

Az 1848-as szabadságharc elbukását követően, 1852-ben léptették életbe az osztrák birodalmi büntető törvénykönyvet Magyarországon. A törvénykönyv lényegében a szabadságvesztés büntetést tette a fő büntetési nemmé. Ahhoz, hogy a törvénykönyvben megfogalmazottakat végre tudják hajtani, olcsón és gyorsan börtönöket kellett létrehozni. E cél érdekében 1854 és 1858 között fegyintézeté alakítottak át várakat és más középületeket. Így vált fegyintézeté a korábban katonai erődítményként működő Nyitra megyei Lipótvár, a Trencsén megyei Illava (Léva), illetve a beregi Munkács vára. A Pest megyei fegyintézetet Vácra telepítették az egykor Mária Terézia és Migazzi Kristóf által nemes ifjak nevelőintézetének építettett intézet falai közé. Az első fegyencet 1855. november 20-án fogadták be a börtönnek nevezett, valójában fegyházként működő intézetbe.

1893-ban a bevezetésre került progresszív ír fokozatos végrehajtási rendszernek megfelelően felépült a sajátosan jellegzetes magányzárka épület 198 zárkával, az intézet befogadó képessége ezzel 600 főre bővült, ami a mai normatív befogadó képességgel közel azonos elhelyezhető létszám. A XIX. század végére elkészült az elítéltek munkáltatására szolgáló háromszintes Duna-parti objektum, a mai Duna-Mix Kft. épületei, amelyek egységes tömböt alkotnak az elhelyezési körletekkel.

Az 1885-ös átalakítás és építkezés terveit Sontheitl Ferenc készítette el 1878-ban, viszont a Váci Országos Fegyintézet épületének bővítését és átalakítását végül a szegedi csillagbörtön, a nagyenyedi fegyintézet és a gyűjtőfogház megálmodója, Wagner Gyula építész végezte. Ekkor építették meg az elítéltek munkáltatását szolgáló Duna-parti épületet, együttes tömböt alkotva az elhelyezési körletekkel. Az intézet 163 éves történelmi múltjával, távlati és jelenkori értékeivel kiemelkedik a magyar büntetés-végrehajtás színes palettájából. Az intézet normatív befogadóképessége alapján az ország egyik legnagyobb büntetés-végrehajtási intézete, ezen belül a zárt rendszerű országos jellegű fegyházak és börtönök közül a negyedik legnagyobb büntetés-végrehajtási szerv. Alapfeladatuként biztosítja a jogerősen elítélt felnőtt korú férfiak szabadságvesztés büntetésének végrehajtását fegyház és börtön fokozatban, valamint az illetékességi területéhez tartozó négy városi bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás foganatosítását.

A földrajzi adottságai miatt – Budapest közelsége, kiváló megközelíthetőség – a múltban is és a jelenben is számos újító szakmai program színhelyéül szolgált a város központi területén a „Diadalív” árnyékában.

Az intézet az elmúlt évtizedek alatt folyamatosan fejlődött, új épületekkel bővült, tevékenységi köre, feladata az igazságszolgáltatás reformjai, a vonatkozó törvények hatására időről időre változott. Az intézet működése során alapvetően mindig a legszigorúbb fokozatú magyar börtönök közé tartozott. Fegyház volt már létesítésekor is, később kerületi börtön, majd királyi országos fegyintézet, államfogház és közvetítő intézet, országos börtön, fegyház és szigorított börtön elnevezések váltogatták egymást, így nem csoda, hogy története során sok ismert személy, sok híres-hírhedt bűnelkövető volt a lakója. A falai között olyan ismert személyek raboskodtak, mint Déry Tibor, Kádár János vagy volt köztársasági elnökünk, Göncz Árpád.

Doberdó

A Doberdó az 1855-ös pótépítkezés során került kialakításra, az intézet fegyelmező részlegeként. Maga a helyiség – annak elrendezése és hangulata – és a máig élő legendák tanúskodnak szerepéről. Az első világháború olasz frontján Doberdó helyiség a háborús szenvedések megtestestítője volt, innen nevezték el a börtön volt fegyelmező részlegét a háborút megjárt magyar katonák, akik később valamilyen ok miatt a fegyintézet lakói lettek. Az elnevezés az eltelt idő alatt nem változott.

A körletrészen valaha megfordult, politikai elítéltek közül számos pártvezér, pap, közéleti személyiség neve ismerősen cseng. Kádár János, Göncz Árpád, Bibó István, Mindszenty bíboros, Gérecz Attila, Hómann Bálint neve mellett megjelenik a kiemelkedő észjárásáról híres viadukt-robbantó Matuska Szilveszter is, aki 1944-ben állítólag jó meggyőzőképességének köszönhetően, az orosz csapatok érkezésekor szabadult, majd került a Váci Rendőrkapitányság egyik vezető pozíciójába és tűnt el onnan két nap múlva örökre.

Kápolna

Szintén a börtönépítési program keretében – 1855 és 1885 között – kerülhetett sor a neogótikus börtönkápolna felépítésére is, az elbontott konviktusi kápolna helyén, határozottan azzal a céllal, hogy a fegyencek részére méltó istentiszteleti helyet biztosítsanak. A háromhajós kápolnát neogótikus építészeti stílusban, úgynevezett copf jegyekkel építették, pártázatos oromzat és kis fiatornyok díszítik. Az oltárhoz tíz lépcső vezetett, a főoltárkép a szeplőtelen szűzanya képét ábrázolta, mindkét oldalán egy angyallal, az orgona nyolcváltozékú volt. A szentély sokszögzárású, a két mellékhajóban díszes fakarzat, és vaskorlátok láthatók. A falképek neogótikus stílusban készültek. Ma is látható a négy evangélista medalionba foglalt arcképe, attribútumok nélkül a sarkokban, valamint Szent Imre herceg és Jézus Krisztus arcképe a diadalívekben. A megmaradt freskókon festett angyalok (puttók) láthatók, plakátszerű megjelenítésben. A kápolna alja Kelheimi kőlap burkolatot kapott. A kápolna alatti dongaboltozatos altemplom vagy kripta még Migazzi idejében épült. A karzatok a körletek felől is megközelíthetők voltak, később az ajtókat befalazták. A börtönkápolna szellemtörténeti értéke jelentős, műemlékvédelmi szempontból értékes, eredeti állapotának visszaállítása a jövő egyik kiemelt feladata lesz.

A kápolna megépítése korában már szabályozott volt a fegyintézet lelkészeinek tevékenysége, mely kimondta, hogy a lelkész a házirend tekintetében közvetlenül az igazgató alárendeltje, más tekintetben egyenlő ranggal rendelkezik vele. A lelkész tevékenységét a fegyencek vallási és erkölcsi javítására határozták meg. 1949-ben a börtönökben működő lelkési szolgálatot megszüntették, a lelkészeket elbocsátották, a templomot munkahelynek – fonalgombolyító, csillámfejtő üzem –, majd raktárnak rendezték be, ahol az intézet központi raktára egészen 2000-ig működött.

A közel 50 év alatt – rendkívüli károkat okozva ezzel a kiemelt történelmi értéket képviselő műemlék épületben – a freskókat lemeszelték, a díszes karzattartó oszlopokhoz salgó polcokat szögeltek. Az intézet vezetése 2001-ben döntött a kápolna eredeti

funkciójának visszaállításáról, amely azóta is méltó helyszín a hétfégi istentiszteletek megtartásához és a fogvatartottak részére egyéb hitéleti program biztosítására. Jelenleg az intézetben ökumenikus istentiszteleten és egyéni lelki gondozásban 150-180 fogvatartott vesz részt. A fegyház és egyház szoros együttműködése a mindennapokban és a kiemelt események keretében is megmutatkozik. A Váci egyházmegye püspöke rendszeres látogatója az intézetnek, a püspökatyja a több éve fennálló aktív együttműködés egyik fő támogatója.

Államfogház

Az államfogház egy speciális épületrészét képezte a Váci Fegyház és Börtönnek, amelyet azóta már lebontottak azért, hogy a helyére 1931-ben börtönkórházat építsenek. Az itt fogva tartottak sajtóvétségért, párbajvétségért és izgatásért kerültek be a zárt falak mögé, de ellátásuk nem volt olyan szigorú, mint az intézet más területeire bezárt társaiké, mint arról az alábbi megemlékezés is beszámol:

Csordás Lajos, a 2003. szeptember 29-i Népszabadságban így ír az államfogházról:

„Tizenkét szoba várta az úri fegyenceket a földszintes, sárga kőkerítéssel kerített épületben. Minden fogoly saját szobát kapott természetesen. Az urak mellé külön inast is beosztottak a fegyház arra érdemes rabjai közül. Nappal szabadon lehetett kijárni a szobákból a folyosóra és a közös társalgóba: kártyázni, pipázni vagy vendéget fogadni. Akinek nem ízllett a börtönkoszt, külön is rendelhetett kedvére valót a közeli Kúria vendéglőből, a háziszolgával. Még napi egy liter bor fogyasztását is engedélyezte a börtönorvos. Előfordult azonban, hogy az őrizetesek éjszaka ki-kiszöktek további literek elfogyasztására. Sőt olykor a főfoglár is velük tartott.”¹

Kapuit véglegesen 1928-ban zárták be.

Az államfogház néhány nevezetes lakója:

- Törley József, pezsgőgyáros, párbajvétség miatt (1 nap),
- Geréby Pál, kereskedő, aki Ady Endrével párbajozott (8 nap),
- Krúdy Gyula, író, párbajvétség miatt (14 nap),
- Herczeg Ferenc, író, párbajvétség (4 hónap),
- Nagy Endre, a kabaré atyja (3 nap),
- Kárpáti Aurél, író (1 nap),
- Braun Sándor, a Budapesti Napló főszerkesztője (1 nap),
- Rózsahegyi Kálmán, színész (2 nap),
- Kálmán Jenő, újságíró (5 nap)

1 Csordás Lajos (Népszabadság, 2003. szeptember 29.)

Rabkórház

A modern felszereltséggel, önálló, országos jellegű, 100 ágyas rabkórház 1931-ben épült. A dunai levegő kiváló gyógyír volt a tüdőbetegek részére, az orvosok előszeretettel utalták ide a fogvatartottakat. Az épületet az 1980-as évek elején átalakították oktatási intézmény céljára, közel húsz évig a büntetés-végrehajtás alapfokú szakiskolájának adott otthont.

Az épület büntetés-végrehajtás férőhely-bővítési programba történő bevonásával, fogvatartotti munkával megvalósult egy korszerű, a hazai és nemzetközi jogszabályoknak maradéktalanul megfelelő 123 fő befogadására alkalmas objektum. Az átlagosan napi 45 fogvatartott munkavégzésével, összesen 45 350 fogvatartotti munkórával megvalósuló beruházás közel egy évig tartott. Az intézetben biztosított két éves OKJ képzésben résztvevő szobafestő-mázoló és kőműves-hidegburkoló szakmát tanuló fogvatartottak saját börtönüket építették fel. A használaton kívüli épület felújított 3 szintjén a fogvatartottak elhelyezését szolgáló lakóhelyiségek, valamint irodák, oktatókabinet, tornaterem, egészségügyi rendelő, több munkáltató terem, mosókonyhák, raktárak és egyéb kiszolgáló helyiségek kialakítására került sor. A felújítási munkálatok mellett a berendezési tárgyak döntő része is fogvatartotti kezek munkája.

APAC – Szövetség az elítéltek védelmére

2008-ban a magyarországi büntetés-végrehajtás gazdag eszköztára egy újabb lehetőséggel tovább bővült. Az APAC (Association for the Protection and Assistance of the Condemned - Szövetség az Elítéltek Védelmére és Támogatására) néven megismert új módszer Brazíliából származik. Az APAC voltaképpen a keresztény hit életformáló, helyreállító szerepét emeli be a büntetés-végrehajtás világába. A hit elsődlegessége mellett az APAC-ban komoly szerepet kap a családok és lehetőség szerint a segítő civil közösségek bevonása is. Az ilyen alapelvek szerint működő körleten alapvetően keresztény alapelvek szerint élhetik mindennapjaikat az elítéltek.

Az új módszert a Váci Fegyház és Börtönben alkalmazták elsőként. A váci példán felbuzdulva, Tiszalökön majd a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben is nyílhatott APAC körlet.

Az APAC részlegen élők mindennapjait a házirend szabályain túl, az úgynevezett APAC regula is szabályozza, amelyet a részleg indulásakor az első beköltöző fogvatartottak fogalmaztak meg. A regula előírásait a Biblia iránymutatásai formálták és ezt minden APAC-os azóta is önként magára veszi. Az APAC közösséget bátran lehet „testvéri közösségnek” is nevezni. Hiszen a részlegen élők életét a sorközösségen túl még a hitélet is összeköti, mivel ezek a fogvatartottak nem csupán a részlegen, hanem a sokféle hitéleti alkalmon is együtt vannak. A börtönök világát kicsit is ismerő embernek meglepő lehet az APAC-on megtapasztalható segítő, támogató légkör. Az APAC-on alapvető beszédtema a Biblia tanítása. Az APAC részlegen folyamatosan tanulnak a fogvatartottak, nem csupán az intézet által biztosított módon, hanem egymástól is. Van, aki nyelvekre, van, aki hangszeres játéokra, és van, aki az érettségi vizsgán szá-

mon kérhető ismeretekre tanítja APAC-os társát. A cél az, hogy senki ne maradjon ugyanolyan. Mindenki a lehetőségeihez mérten legyen jobb, több.

Az APAC külön lehetősége a minden hónap utolsó szombatján tartandó családi beszélő, amelynek minden alkalommal egy teljes istentisztelet is része. A beszélők alkalmával az intézeti lelkésznek van lehetősége az APAC-os fogvatartottakat a családi körükben is megismerni. Így tud segítséget nyújtani a családgondozásban is, hogy minél egészségesebb családi körbe érkezhessen büntetése letöltése után a már szabadult ember. Az APAC-os testvériség túlmutat a büntetés szabta időhatárokon is. A már szabadult, újból lábra állt, családba visszailleszkedett egykori APAC-osok bizonyos alkalmakkor eljönnek az intézeti istentiszteletekre, hogy még büntetésüket töltő társaikat buzdítsák és bátorítsák. Illetve, hogy beszámoljanak arról, hogy a falakon belül megismert hitelvek, a falakon kívül sem vesztek el erejüket.

Az immár 10 éve működő részleg visszaesési mutatói kiemelkedőek. Az APAC részlegén eddig kicsivel több, mint 100 fő fogvatartott töltötte a büntetésének egy részét. Közülük mintegy 2-3% került ismételtlen a büntetés-végrehajtás látókörébe, amely egyedülálló reintegrációs eredményt jelent. Az APAC körleten az intézet 2018. szeptember 1-jei adatai szerint 14-en töltik a büntetésüket.

„Jó az Úr! Menedék a nyomorúság idején! Gondja van a hozzá folyamosdókra!” (Náhum könyve 1, 7.)

A Váci Fegyház és Börtönre jellemző sajátosságok, sikerek, eredmények

A jó szintű szakmai munka nélkülözhetetlen eleme a felkészült és stabil személyi állomány jelenléte. Az intézet számos kimagasló szakmai és sport eredményre lehet büszke, a 2015. évben megrendezett országos Hivatás Mestere Vetélkedőn az intézet csapata második helyezést ért el, évről évre dobogós helyezést ér el Vác „járőr” csapata az országos megmérettetésén, immár második éve kollégáink bizonyultak a legerősebbnek a BM Országos Fekvenyomó Bajnokságán, illetve a terepfutó bajnokságon is rendszeresen dobogóra állhat az intézet már összezsírozódott csapata.

Az egységesség és rátermettség megalapozta azokat a vezetői döntéseket, melyek alapján az intézet színhelyeül szolgált számos országos szakmai értekezletnek, valamint a büntetés-végrehajtáson túlnyúló eseménynek. Legutóbb a Nemzeti Bünmegelőzési Tanács kihelyezett ülésének adott otthont az intézet, majd ezt követően 2018. május hónapban az NBT szervezésében a „Tudomány és bünmegelőzés” nemzetközi konferencia egyik helyszíne volt, mindezekon felül számos külföldi delegáció és belföldi szakképzés színtere a Váci Fegyház és Börtön.

A reintegrációs folyamatok keretében megteremtődtek az új (2013. évi CCXL törvény) jogszabály előírásai, megújult a fogvatartottak képzésére, kulturális tevékenység biztosítására szolgáló részleg.

A reintegráció másik pillére az oktatás-képzés és a munkáltatás. Az intézet a munkára kötelezett fogvatartottak esetében maradéktalanul biztosítja a 100%-os foglalkoztatást.

Az általános iskolai oktatáson túl a szakképzésre is kiemelt hangsúlyt fektet, a falak között kőműves, burkoló vagy festő szakmát szerző fogvatartottak szakmunkája nélkül az elmúlt hét év kimagasló eredményei nem jöhettek volna létre. Szinte kizárólagos fogvatartotti munkavégzés biztosításával megújult a személyi állomány öltözője, a teljes biztonsági blokk és valamennyi őrhely, az iroda épület, a személyi állomány kultúrterme és a sportterem. A munka nem állt meg a körleteken kívül, a fogvatartotti részleg felújítása is megkezdődött, teljes körűen megújult az egészségügyi részleg, a kulturális részleg, valamint a lakózárkák jelentős része, a fürdő helyiségek egy részének korszerűsítése is megtörtént, de a legkiemelkedőbb intézeti feladat a közel egy évig tartó munkavégzés, a kórházépület 123 fő befogadására alkalmas önálló objektumként történő teljes gépészeti és funkcionális felújítása volt. Ezt a hatalmas munkát szinte teljes körűen fogvatartotti munkaerő bevonásával tudta az intézet gazdasági szakterülete elvégezni.

A foglalkoztatás legfőbb helyszíne az intézet mellett önállóan működő gazdasági társaság. A Duna-Mix Kft. a fogvatartottak munkáltatásának céljából létrejött költségvetési szerv, amely a fő profilként megjelenő Nyomdaipari tevékenység keretében végzi a fogvatartottak teljes körű foglalkoztatásából adódó feladatait. A Kft. sokszínűségét jellemzi, hogy a fő tevékenységi körön túl, faipari és fémtechnológiai üzemegekben zárka berendezési és felszerelési tárgyak, a hímző üzemben valamennyi rendvédelmi szerv ékítményeinek és rendfokozati jelzéseinek gyártása zajlik. A munkáltatás révén nem csak hasznos időtöltés, hanem a társadalomba történő visszavezetés is eredményesen megvalósul, ami elsődleges célja a korszerű büntetés-végrehajtási szakmai munkának.

A fő szaktervényeségeken felül nem lehet megfelelkezni a támogató szakterületek munkájáról. A személyügyi programszervezési feladatai nélkül egyik helyi rendezésű, vagy akár országos szakmai program sem valósulhatna meg, az intézet külvilág felé történő nyitása a helyi rendezvényeken, családi és egészségnapokon keresztül is történik, ahol akár 500-600 fős részvétel mellett biztosít az intézet aktív szórakozást a kollégáknak, hozzátartozóinak és együttműködő partnereinknek. Ezeket a rendezvényeken és más programokon a szakterületi munka részét képezi a toborzás, amely a jelenkor gyorsuló világában az egyik legfontosabb eleme a személyügyi munkának.

Az informatikai szakterület munkája kiemelten fontos a napi működésben, illetve számos újítás és pilot program köthető a váci szakemberek nevéhez. Az ország egyik legdinamikusabban fejlődő egészségügyi szakterülete a miénk, a 14 fős szakmai team négy szakorvos, egy fogorvos és szakápolók bevonásával folyamatosan magas szinten biztosítja a fogvatartottak és a személyi állomány alapellátását. A hatékony munkavégzéshez nélkülözhetetlen a jó munkahelyi környezet, amihez a 2017. évben teljes körűen felújított és átadott egészségügyi részleg is hozzájárul. Az évi közel 13 000 orvos-beteg találkozón túl, az országban egyedülállóan szakorvosi rezidensképzés is megvalósult az intézetben.

Az elvárható szakmai munka nem nélkülözheti az együttműködést. A katasztrófavédelem helyi és megyei szervezeteivel több évtizedes szakmai együttműködés biztosítja a büntetés-végrehajtási szerv védelmét. Az intézet földrajzi elhelyezkedése miatt, közvetlenül veszélyeztetett a dunai árvíz kapcsán, ami a 2013. évi rekord magas vízállásból fakadó árvízi védekezés során is megvalósult.

A Váci Fegyház és Börtön és az árvízi védekezés

Az első dunai árvízi feljegyzés 1012-ből való, mely árvízről „számtalan ember, barom és épület veszett oda”. A legrégebbi vízállás-feljegyzéseink az 1693/94 évi árhullámról vannak. A vízállások rendszeres észlelése a Dunán 1823-ban a pozsonyi és a budai, a Tiszán pedig 1833-ban a szegedi vízmércéken indultak meg. A Kiegyezés időszakában már 57 helyen folyt rendszeres vízállás-észlelés. Hamarosan megindult a vízállások közlése is az érdekeltek számára.

A Váci Fegyház és Börtön építészeti adottságait tekintve eredetileg a város szélére, a Duna partjára épült, amely fekvését tekintve az egyik legszebb panorámát biztosítja, mégis a négy-ötévente érkező árvíz beárnyékolja a látványt. Az évszázadok óta fennálló probléma legutóbb 2013-ban köszöntött be az intézetbe, a létesítmény falain kívül másfél méter magasságban állt a kiáradt Duna, s a börtön udvarát is térdig érő víz borította.

A Helyi Védelmi Bizottság I. fokú árvízvédelmi készültséget hirdetett ki. Az intézeti készleteket felmértük, a fogvatartotti csoportokban kijelöltük a védekezési munkákba bevonhatók körét. A fogvatartottak kijelölése során kiemelt figyelmet fordítottunk a biztonsági szempontokra, az intézet zavartalan működésének biztosítására, a fogvatartottak pihentetésére.

A börtön védelmén hét szivattyú dolgozott folyamatosan, miközben 7 ezer homokzsákkal rakták körbe az épületet, s további 25 ezer homokzsák megtöltésével segítették a város többi veszélyeztetett pontjánál dolgozókat. 370 fogvatartott végezte az árvízi védekezést, több mint százán pedig a gátakon álltak helyt, a személyi állomány 50 tagjának és szolgálati kutyáinak felügyelete mellett. A börtönben dolgozók szolgálaton kívül, önkéntesként is részt vettek az árvízi védekezésben, egy csapatként védtek kollégáink a várost és az épületet egyaránt. A társ-rendvédelmi szervekkel egyébként is kiváló munkakapcsolat csak megerősítette a védekezés erőpróbája, közös célként tűztük ki, hogy a rekord árhullámmal való küzdelemben egségként működjünk közre.

A három napig tartó árhullám levonulását követően a munka nem hagyhatott alább, a fertőző hordalék és az iszap eltakarítása további feladatok elé állította a fogvatartottakat és a munkatársakat egyaránt.

Zárszó

A hatékony büntetés-végrehajtási munka nem csupán a jogszabályok maradéktalan ismerete és pontról-pontra történő betartása – bár alapfeladatunk ellátásához ez is elegendő lehet –, hanem egy sokkal dinamikusabb, szerteágazóbb és összetettebb folyamat, aminek kulcs eleme a személyi állomány. A kapcsolatrendszer ismertetése során az egyik legfontosabb elem rejtve maradt, viszont kijelenthető, hogy „Vác város” támogatása nélkül a Váci Fegyház és Börtön sem működhetne ilyen hatékonysággal.

A városi polgárok mindennapjának szerves része a Diadalív árnyékában meghúzódó sűrű épületömb, a börtön. Kinek munkahely, kinek több generációs emlék, másoknak nyílt nap okozta élmény.

Minden váci lakosnak van bv.-s ismerőse, rokona, tudják, hogy helytállunk, számíthatnak ránk, tisztes helytállással hozzájárulunk a közbiztonsághoz.

A sokoldalú, innovatív szakmai tevékenység nem valósulhatott volna meg a személyi állomány és az intézeti vezetés áldozatos és kimagasló színvonalú helytállása, egységes fellépése nélkül.

A mindennapok feszített feladat-végrehajtásának kulcs elemei az erős biztonság, a hatékony reintegráció, valamint a gazdasági stabilitás fenntartása. Az elvárható szintű, alázatos és áldozatos, mégis határozott szakmai munka eredményeként érvényesül a parancsnoki akarat: biztonság, rend, fegyelem és szabályosság.

Felhasznált irodalom

Az 1870. június 10-én kelt IM rendelet - Dr. Megyeri István: A magyar börtönügy és az országos letartóztatási intézetek, Bp.,1905.

Börtön Újság IX.évf.11. szám, 2000. március 17. Szerző: Ács Jenő

Csordás Lajos (Népszabadság, 2003. szeptember 29.)

www.vizugy.hu/index.php?module=content&programelemid=120

Stelczer Károly: A vízrajzi szolgálat száz éve. Budapest, 1986.

Karcsu Antal Arzén: Vác város története (1888) - Kilenczedik kötet 349. oldal.

Klenyán Mihály: Váci fegyház története 1855-1945-ig, Szakdolgozat a Rendőrtiszti Főiskolára, 1976.